

ระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม
Student Care and Support System : The Case Study of Huaiton Pittayakhom School

เสรี ออโธสง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

Seree Orthaisong

Chaiyaphum Provincial Administrative Organization

Email: seree5703@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม ซึ่งเกิดจากการศึกษาสภาพภูมิหลังของครอบครัวนักเรียน ความต้องการของผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบริบทของชุมชนที่รายล้อมโรงเรียนก่อให้เกิดระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน โดยมีขั้นตอนการศึกษา 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากร ขั้นตอนที่ 2 การรู้จักนักเรียนและคัดกรองนักเรียนรายบุคคล ขั้นตอนที่ 3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน ขั้นตอนที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน และขั้นตอนที่ 5 การส่งต่อนักเรียน ทั้งนี้ได้มีการคัดกรองนักเรียนออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการเรียน ด้านความประพฤติ ด้านความสามารถพิเศษ ด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ โดยการคัดกรองนักเรียนแต่ละคนจะถูกจัดออกเป็น 3 กลุ่มในแต่ละด้าน ประกอบด้วย กลุ่มวางใจ กลุ่มห่วงใย และกลุ่มใกล้ชิด นอกจากนั้นโรงเรียนยังได้ออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนขึ้นใช้เองอีกด้วย จากการดำเนินการตามระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม ส่งผลให้นักเรียนและโรงเรียนมีผลงานเป็นที่ยอมรับตั้งแต่ระดับจังหวัดจนถึงระดับประเทศมาโดยตลอด

คำสำคัญ: ระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน; โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม

* ได้รับบทความ: 16 ธันวาคม 2566; แก้ไขบทความ: 5 มิถุนายน 2567; ตอบรับตีพิมพ์: 11 มิถุนายน 2567

Received: 16 December 2023; Revised: 5 June 2024; Accepted: 11 June 2024

Abstract

The purpose of this academic paper was to study the student care and support system at Huai Ton Pittayakhom School. This arose from studying the background conditions of students' families, parents' needs, stakeholders and community context surrounding the school. Then created a student care and support system that was unique to the school. There were 5 steps involved: step 1: providing knowledge and create awareness among personnel, step 2: knowing students and screening individual students, step 3: promoting and developing student, step 4: preventing and solving student problems, and step 5: transferring students. In this regard, the screening of students had been carried out into 4 areas: learning, behavior, special abilities, health and well-being. In addition, a student was separated into 3 groups in each area. Each group consisted of a trusting group, a caring group, and a close-up group. Moreover, the school had designed its own data collection tools and student screening criteria. From the implementation of the student care and support system Huai Ton Pittayakhom School, students and school had always been accepted at the provincial level to the national level so far.

Keywords: Student Care and Support System; Huai Ton Pittayakhom School

บทนำ

ในอดีตการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนมักเน้นไปที่การแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา (เดิม) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) ซึ่งในเวลาต่อมา ดร.ธีรพันธ์ คงนาวัง อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม (ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2559) ได้วิเคราะห์บริบทของสังคมและชุมชน โดยนำคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งโรงเรียนออกเยี่ยมบ้านนักเรียน พบปะผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพตามสภาพจริง พบสภาพปัญหาของชุมชนคือ สภาวะเศรษฐกิจครอบครัวที่ต้องต่อสู้ดิ้นรน เพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีวิต ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ไปทำงานในกรุงเทพมหานครหรือเมืองอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ แล้วส่งเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว พร้อมทั้งมอบให้ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติ ๆ เป็นผู้ดูแลนักเรียน ซึ่งท่านเหล่านั้นไม่สามารถติดตามลูกหลานได้ทั่วถึง ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ในขณะที่เดียวกันปัญหาของโรงเรียน คือ การขับเคลื่อนงานการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนยังอยู่ในวงแคบ ครูส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจบทบาท หน้าที่

ในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน นอกจากนั้นการดำเนินงานยังกระจุกอยู่เฉพาะฝ่ายหรือเฉพาะบุคคล ผู้รับผิดชอบงาน อีกทั้งครูยังไม่เข้าใจงานทั้งระบบอย่างครบวงจร จึงขาดความรู้และความตระหนักร่วมกัน

จากการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนได้รับข้อมูลความต้องการและความคาดหวังของผู้ปกครอง คือ ต้องการให้บุตรหลานได้รับการพัฒนาจากโรงเรียนให้สามารถอ่านออกเขียนได้ทุกคน ต้องการให้โรงเรียนให้ความช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา ดูแลความเป็นอยู่ที่ปลอดภัย จัดหาอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสม และต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมให้บุตรหลานมีอนาคตที่ดี มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพในอนาคต ส่วนความคาดหวังของคณะกรรมการสถานศึกษาฯ และผู้นำชุมชน คือ อยากให้โรงเรียนเป็นที่พึ่งของชุมชนได้ในทุกด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ด้านการช่วยลดปัญหาพฤติกรรม ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน เป็นต้น จากสภาพภูมิหลังของครอบครัวนักเรียน ความต้องการของผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบริบทของชุมชนที่รายล้อมโรงเรียนก่อให้เกิดระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม ดังรายละเอียดที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

1. ความสำคัญของระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน

จากข้อมูลสภาพปัญหา และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) โดยจัดประชุมปฏิบัติการ อบรมให้ความรู้แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งโรงเรียน เพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับงานระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) การส่งต่อนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) เนื่องจากสภาพบริบททางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงนำพาคณะครูและบุคลากรร่วมกัน วิเคราะห์และพัฒนาหลักคิดงานระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนแบบต่อยอด โดยโรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม ได้เพิ่มเติมมิติมุมมองของการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมสภาพความเป็นจริงของนักเรียน เกิดเป็นการดำเนินงานระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การให้ความรู้และการสร้างความตระหนักแก่บุคลากร ขั้นตอนที่ 2 การรู้จักนักเรียนและคัดกรองนักเรียนรายบุคคล ขั้นตอนที่ 3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน ขั้นตอนที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และขั้นตอนที่ 5 การส่งต่อนักเรียน ทั้งนี้เพราะบริบทของสังคมในยุคปัจจุบันมีความเปราะบาง ซึ่งนักเรียนอาจไม่มีภูมิคุ้มกันที่แข็งแรงพอในการป้องกันตนเองจากสิ่งไม่พึงประสงค์ได้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดูแลและช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมในหลายมิติ ดังนั้น จึงเกิดนวัตกรรมการคัดกรองนักเรียนอย่างรอบด้าน เพื่อให้เข้าใจตัวตนของนักเรียนในเชิงลึกมากขึ้น พร้อมทั้งจะได้นำข้อมูลจากการคัดกรองนักเรียนไปสู่การบริหารจัดการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนอย่างตรงประเด็นและรอบด้าน ให้สอดคล้องกับ

ความสนใจ ความต้องการและธรรมชาติที่เป็นตัวตนของนักเรียนในแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม ดังนั้น นักเรียนแต่ละคนจะถูกคัดกรองใน 4 มิติ หรือ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้ 2) ด้านความประพฤติ 3) ด้านความสามารถพิเศษ และ 4) ด้านความเป็นอยู่และสุขภาพ โดยครูทุกคนมีบทบาทหน้าที่การดูแลและช่วยเหลือนักเรียนในบทบาทที่แตกต่างกัน ดังนั้น ครูทุกคนมีฐานะเป็นครูฝ่ายกิจการนักเรียน เกิดเป็นระบบงานที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างเป็นรูปธรรมและมีการนิเทศติดตาม จากผู้บริหาร หัวหน้างานตามระบบสายงานอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

จุดเด่นของระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม คือ 1) แต่ละกระบวนการของการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 เกิดนวัตกรรมแฝงอยู่ในการปฏิบัติ เพื่อช่วยผลักดันสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นวิธีคิดจากบริบทเฉพาะและเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม (ธีรพนธ์ คงนาวัง, 2549) ซึ่งแม้มีการเปลี่ยนผู้บริหารสถานศึกษาตามระบบราชการหลายท่าน แต่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนก็มีนโยบายเดียวกันในการสืบสานและดำรงสภาพความเข้มแข็งของระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคมไว้อย่างยั่งยืนจนถึงปัจจุบัน 2) ฝ่ายกิจการนักเรียนเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบงานระบบใหญ่ซึ่งเป็นภาพรวมของโรงเรียน แต่การปฏิบัติงานในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนนั้น กระจายอยู่กับอีกทั้ง 4 ฝ่าย ซึ่งถือว่าเป็นความเข้มแข็งของสถานศึกษาในการทำงานแบบมีส่วนร่วม 3) โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคมถือว่างานระบบการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนไม่ใช่งานตามกระแส แต่เป็นนโยบายแม่บทของโรงเรียนที่กำหนดให้ครูและบุคลากรทุกคนเกิดความตระหนักและถือปฏิบัติเป็นงานประจำของตนร่วมกัน โดยมีขอบเขตของขั้นตอนการปฏิบัติ (ฝ่ายกิจการนักเรียน โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม, 2565) ดังนี้

2. การดำเนินงานตามระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการในการดำเนินงาน ระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากร

การดูแลและช่วยเหลือนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง หน่วยงานภายนอกและตัวนักเรียนเอง ดังนั้น ทุกฝ่ายจึงต้องร่วมมือกัน จึงจะส่งผลให้การดำเนินงานตามระบบการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนเกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ซึ่งมีกิจกรรมต่าง ๆ ในการให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรให้กับ 1) ทีมนำ ได้แก่ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา 3) ทีมประสานงาน ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายทั้ง 4 ฝ่าย และหัวหน้าระดับชั้น และ 3) ทีมดำเนินงาน ได้แก่ ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวและครูประจำหมู่บ้าน

ด้วยบริบทของโรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคมที่มีบุคลากรครูน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียน ครูทุกคนจึงได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ครูที่ปรึกษา ดังนั้น การจัดทีมงานคุณภาพในการดำเนินงาน จึงเป็นการบูรณาการทั้งสามทีม ซึ่งต่างมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน โดยกระบวนการให้ความรู้และสร้างความตระหนัก เกิดการประชุมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน ตามกระบวนการของงานระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นระบบสากลทั้ง 5 ขั้นตอน คือ 1) การรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การงานส่งเสริมพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) การส่งต่อนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การรู้จักนักเรียนและคัดกรองนักเรียนรายบุคคล

2.1 การรู้จักนักเรียนรายบุคคล เป็นหน้าที่ของครูที่ปรึกษาในการเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคลจากหลากหลายกิจกรรม เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมเยี่ยมบ้าน (ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ) การสังเกตพฤติกรรม สอบถามบุคคลใกล้ชิดเคียง สัมภาษณ์นักเรียน การพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลนักเรียนระหว่างครูด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นต้น เครื่องมือของครูที่ใช้ในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลนักเรียนรายบุคคล แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกร่องรอยจากกิจกรรม PLC การสังเกตจากการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นต้น

2.2 การคัดกรองนักเรียน 4 ด้าน ด้านละ 3 กลุ่ม เมื่อรู้จักนักเรียนรายบุคคลแล้ว ครูที่ปรึกษาจะคัดกรองนักเรียนประจำชั้น โดยการรับคู่มือเกณฑ์การคัดกรองจากทีมประสานงานระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งจะมีแบบให้กรอกข้อมูลนักเรียนรายบุคคลของแต่ละห้อง เมื่อคัดกรองแล้วส่งคืนข้อมูลกลับยังทีมประสานงาน เพื่อประมวลผลข้อมูลเป็นสารสนเทศ แล้วส่งข้อมูลรายงานต่อทีมนำ (ฝ่ายบริหาร) เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาต่อไป ในการคัดกรองนักเรียนนั้นจะคัดกรองเป็นรายบุคคลทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการเรียนรู้ 2) ด้านความประพฤติ 3) ด้านความสามารถพิเศษ และ 4) ด้านความเป็นอยู่และสุขภาพ โดยนักเรียนคนหนึ่ง ๆ จะอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสามกลุ่ม คือ กลุ่มวางใจ กลุ่มห่วงใย หรือกลุ่มใกล้ชิด ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดกรองและการเรียกชื่อกลุ่มนี้โรงเรียนเป็นผู้กำหนดเครื่องมือขึ้นใช้เองตามบริบท ซึ่งเป็นการเรียกชื่อกลุ่มด้วยเหตุผลเชิงจิตวิทยา ทั้งนี้ตัวนักเรียนเองจะไม่ทราบว่าตนเองถูกคัดกรองไว้ในกลุ่มใด

การเทียบเคียงชื่อกลุ่มที่โรงเรียนกำหนดกับชื่อกลุ่มตามสากล

กลุ่มวางใจ	เทียบเคียงได้กับ	กลุ่มปกติ
กลุ่มห่วงใย	เทียบเคียงได้กับ	กลุ่มเสี่ยง
กลุ่มใกล้ชิด	เทียบเคียงได้กับ	กลุ่มมีปัญหา

โดยเหตุผลที่โรงเรียนได้สร้างเกณฑ์เฉพาะเพื่อเป็นเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนใช้เองมีสาเหตุมาจาก 1) โรงเรียนไม่มีผู้เชี่ยวชาญที่จะแปลผลการคัดกรองตามแบบ SDQ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) หากใช้เกณฑ์ตามรูปแบบที่สถานศึกษากำหนด ครูทุกคนมีความเข้าใจและสามารถคัดกรองนักเรียนได้อย่างชัดเจน ได้ข้อมูลที่เป็นวิทยาศาสตร์ ฝ่ายบริหารสามารถนำข้อมูลสารสนเทศเหล่านี้ไปวางแผนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และ 3) เหตุผลในการเรียกชื่อกลุ่มวางใจ กลุ่มห่วงใย กลุ่มใกล้ชิด เพราะเป็นการเรียกชื่อกลุ่มที่ให้ความรู้สึกที่อบอุ่น แฝงด้วยความเมตตาและสื่อให้เห็นแนวทางในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน เป็นการสร้างความตระหนักแก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษาที่มีหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือส่งเสริมและพัฒนาการเรียนตามศักยภาพที่จะรับการพัฒนาได้

2.3 เกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนรายบุคคล

2.3.1 ด้านการเรียน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มวางใจ หมายถึง อ่านออกเสียงภาษาไทยคล่องแคล่ว ผลการเรียนรู้เฉลี่ยเดิมอยู่ในระดับ 3.00 ขึ้นไป

กลุ่มห่วงใย หมายถึง อ่านออกเสียงภาษาไทยได้ ผลการเรียนรู้เฉลี่ยเดิมต่ำกว่าระดับ 3.00

กลุ่มใกล้ชิด หมายถึง อ่านภาษาไทยไม่ออก

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3

กลุ่มวางใจ หมายถึง มีผลการเรียนเฉลี่ยตลอดปีที่ผ่านมา 3.00 ขึ้นไป และไม่ติด 0 ร มส หรือ มผ

กลุ่มห่วงใย หมายถึง มีผลการเรียนเฉลี่ยตลอดปีที่ผ่านมา ต่ำกว่า 3.00 และไม่ติด 0 ร มส หรือ มผ

กลุ่มใกล้ชิด หมายถึง ติด 0 ร มส หรือ มผ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์

กลุ่มวางใจ หมายถึง มีผลการเรียนเฉลี่ยตลอดปีที่ผ่านมา 3.00 ขึ้นไป และไม่ติด 0 ร มส หรือ มผ

กลุ่มห่วงใย หมายถึง มีผลการเรียนเฉลี่ยตลอดปีที่ผ่านมา 2.50 ถึง 2.99 และไม่ติด 0 ร มส หรือ มผ

กลุ่มใกล้ชิด หมายถึง ติด 0 ร มส หรือ มผ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 แผนการเรียนศิลป์ - ภาษา

กลุ่มวางใจ หมายถึง มีผลการเรียนเฉลี่ยตลอดปีที่ผ่านมา 2.75 ขึ้นไป และไม่ติด 0 ร มส หรือ มผ

กลุ่มห่วงใย หมายถึง มีผลการเรียนเฉลี่ยตลอดปีที่ผ่านมา 2.50 ถึง 2.74 และไม่ติด 0 ร มส หรือ มผ

กลุ่มใกล้ชิด หมายถึง ติด 0 ร มส หรือ มผ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 แผนการเรียนศิลป์ - อาชีว

กลุ่มวางใจ หมายถึง มีผลการเรียนเฉลี่ยตลอดปีที่ผ่านมา 2.50 ขึ้นไป และไม่ติด 0 ร มส หรือ มผ

กลุ่มห่วงใย หมายถึง มีผลการเรียนเฉลี่ยตลอดปีที่ผ่านมา 2.00 ถึง 2.49 และไม่ติด 0 ร มส หรือ มผ

กลุ่มใกล้ชิด หมายถึง ติด 0 ร มส หรือ มผ

2.3.2 ด้านความประพฤติ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6

กลุ่มวางใจ หมายถึง ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และวัฒนธรรมอันดีงามตามปกติของ โรงเรียนและสังคม

กลุ่มห่วงใย หมายถึง มีพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงในทางไม่พึงประสงค์ ต้องคอยตักเตือน บ่อยครั้ง

กลุ่มใกล้ชิด หมายถึง มีความผิด หรือพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ชัดเจน เชิงประจักษ์

2.3.3 ด้านความสามารถพิเศษ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6

กลุ่มวางใจ หมายถึง มีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน และได้แสดงออก หรือได้รับการส่งเสริมที่ชัดเจน

กลุ่มห่วงใย หมายถึง มีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน แต่ยังไม่ได้ แสดงออกให้ปรากฏหรือยังไม่ได้รับการส่งเสริมที่ชัดเจน

กลุ่มใกล้ชิด หมายถึง ผู้ที่ยังไม่รู้จักตนเองว่ามีความสามารถพิเศษ อย่างไร

2.3.4 ด้านความเป็นอยู่และสุขภาพ

1) ด้านความเป็นอยู่

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6

กลุ่มวางใจ หมายถึง อยู่กับบิดามารดา หรือกับบิดา หรือกับมารดา ที่แท้จริงของ ตนเอง

กลุ่มห่วงใย หมายถึง อยู่กับญาติ หรืออยู่กับบิดา หรือกับมารดา ที่แท้จริงของตนเอง โดยบิดาหรือมารดาแต่งงานใหม่

กลุ่มใกล้ชิด หมายถึง อยู่ตามลำพังโดยไม่มีผู้ปกครอง หรือนักเรียนหอพัก

2) ด้านสุขภาพ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6

กลุ่มวางใจ หมายถึง มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง น้ำหนักส่วนสูง เป็นไปตามเกณฑ์ปกติของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (ข้อมูลจากงานอนามัยโรงเรียน)

กลุ่มห่วงใย หมายถึง มีสุขภาพไม่แข็งแรง เจ็บป่วยบ่อยครั้ง น้ำหนัก ส่วนสูงไม่เป็นไปตามเกณฑ์ปกติ ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (ข้อมูลจากงานอนามัยโรงเรียน, สังเกตสภาพจริง กายภาพตัวผู้เรียน)

กลุ่มใกล้ชิด หมายถึง มีโรคประจำตัว ได้รับการรักษาจากโรงพยาบาลอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน

ในการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ด้านการเรียน ด้านความประพฤติ ด้านความสามารถพิเศษซึ่งเป็นเนื้อหาสาระในโครงการ/งาน/กิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในภาระงานรับผิดชอบของ 4 ฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการประจำปี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1 โครงการ/งาน/กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียน เช่น โครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิด โครงการส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุด โครงการส่งเสริมทักษะการคิดและการแก้ปัญหาอนาคต โครงการพัฒนาและส่งเสริมงานวิชาการ โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โครงการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการสอนเสริมเตรียมสอบเข้าศึกษาต่อและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โครงการทวิศึกษา งานบริหารหลักสูตร : จัดโครงสร้างหลักสูตร เปิดสอนวิชาเพิ่มเติม การอ่านเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนกลุ่มใกล้ชิด (กลุ่มอ่านไม่ออก) มอบหมายให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ขับเคลื่อนโดยใช้นวัตกรรม 4 in 1 งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : จัดกิจกรรมชุมนุมส่งเสริมวิชาการตามความสนใจ งานแนะแนว: จัดกิจกรรมแนะแนว 5 บริการ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพ การปรับตัวในสังคม การศึกษาต่อและอาชีพ กิจกรรมเสริมหลักสูตร : ค่ายคอมพิวเตอร์และการเขียนโปรแกรม กิจกรรมเสริมหลักสูตร : ค่ายดาราศาสตร์ กิจกรรมเสริมสำหรับนักเรียนหอพัก : อ่านหนังสือก่อนนอน กิจกรรมสอนเสริมหลังเลิกเรียน: (1) กลุ่มนักเรียน ม.6 เพื่อศึกษาต่อ (2) กลุ่มนักเรียน คละชั้น ตามความสนใจ เพื่อเสริมความรู้และทักษะพิเศษ เป็นต้น

3.2 โครงการ/งาน/กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาด้านความประพฤติ เช่น โครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ โครงการดำรงเอกลักษณ์ระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้าน โครงการคัดแยกขยะ โครงการส่งเสริมทักษะกระบวนการทำงาน โครงการเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โครงการเยาวชนไทยต้านยาเสพติด โครงการโรงเรียนธนาคาร : สร้างนิสัยรักการออม กิจกรรมชมรม หู ปี นัมเบอร์ วัน กิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมวิถีพุทธวิถีไทย เป็นต้น

3.3 โครงการ/งาน/กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาความสามารถพิเศษ เช่น โครงการพัฒนานักเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีนาฏศิลป์ โครงการส่งเสริมศักยภาพสู่ความเป็นเลิศด้านภาษาอังกฤษ ด้านวอลเลย์บอล ด้านคอมพิวเตอร์ ด้านดนตรี ด้านงานประดิษฐ์ ด้านการเล่นกีตาร์ และโครงการฝึกวิชาชีพช่างทั่วไป เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ทั้งด้านการเรียน ด้านความประพฤติด้านความเป็นอยู่และสุขภาพ มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น เชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรเมืองชัยภูมิ โรงพยาบาลชัยภูมิ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยต้อน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยต้อน ผู้นำชุมชน องค์การศาสนา ได้แก่ วัดชัยภูมิพิทักษ์ (ผาเก้ง) ตัวอย่างโครงการ/งาน/กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เช่น งานต่อต้านสิ่งเสพติดในสถานศึกษา ร่วมกับ โครงการ ครู D.A.R.E งานแก้ปัญหานักเรียนอ่านไม่ออกด้วยนวัตกรรม 4 in 1 งานติดตามการเรียนการสอน (เผื่อระวัง 0 ร มส) กิจกรรม “กีฬาต้านยาเสพติด” กิจกรรมเข้าแถวเช้า กลางวัน เย็น เพื่อป้องกันการหนีเรียนหรือการหนีกิจกรรม และป้องกันปัญหานักเรียนไม่มีรถกลับบ้าน กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรมสร้างเครือข่ายผู้ปกครองด้วยระบบกลุ่มไลน์ กิจกรรมช่วยเหลือแก้ปัญหาภาวะความขาดแคลน : ทุนปัจจัยพื้นฐาน ทุนเสมอภาค ทุนการศึกษาอื่น ๆ กิจกรรมแก้ปัญหานักเรียนบ้านไกลไม่มีที่พัก: งานหอพักนักเรียน กิจกรรมป้องกันนักเรียนน้ำหนักรเกินมาตรฐาน ตรวจสุขภาพประจำปี เพื่อป้องกันปัญหาด้านสุขภาพนักเรียน กิจกรรมปรับซ่อมอาคาร สถานที่ป้องกันพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ตามจุดเสี่ยงในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 การส่งต่อนักเรียน

การส่งต่อนักเรียน ดำเนินการทั้งส่งต่อภายในและภายนอก ดังตารางต่อไปนี้

รูปแบบ	ลักษณะกิจกรรมที่ดำเนินการ
การส่งต่อภายใน	1. ด้านความประพฤติที่พึงประสงค์ ครูประจำชั้นส่งต่อข้อมูล → ฝ่ายกิจการนักเรียน เพื่อยกย่องประกาศเกียรติคุณ
	2. พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ครูประจำชั้นแก้ไขเบื้องต้น → ไม่ผ่าน → ฝ่ายกิจการนักเรียน เพื่อแก้ไขและพัฒนา
	3. ด้านการเรียน ครูประจำวิชาแก้ไขเบื้องต้น → ไม่ผ่าน → ฝ่ายวิชาการ

รูปแบบ	ลักษณะกิจกรรมที่ดำเนินการ
	4. นักเรียนอ่านไม่ออก $\xrightarrow{\text{นวัตกรรม 4 in 1}}$ กลุ่มสาระภาษาไทย 5. ด้านความสามารถพิเศษ $\xrightarrow{\text{ศิลปะ ดนตรี กีฬา}}$ ฝ่ายกิจการนักเรียน $\xrightarrow{\text{ประดิษฐ์ มัลย์ ใบตอง ช่าง}}$ กลุ่มการงานอาชีพ $\xrightarrow{\text{เรียนดี/ทักษะวิชาการ}}$ ฝ่ายวิชาการ (8 กลุ่มสาระ)
การส่งต่อภายนอก	1. กรณีตรวจวัดความสามารถทางสติปัญญา $\longrightarrow$ โรงพยาบาลชัยภูมิ (กลุ่มอ่านไม่ออก....หากไม่พัฒนาขึ้น) $\longrightarrow$ แผนกจิตเวชเพื่อดูแลช่วยเหลือต่อไป 2. กรณีบำบัดยาเสพติด $\longrightarrow$ โรงพยาบาลชัยภูมิ (โดยความยินยอมของผู้ปกครอง) 3. ส่งต่อสถาบันการศึกษาอุดมศึกษา สำหรับนักเรียน ม.6 ส่งต่อเข้าสถานประกอบการสำหรับผู้ประสงค์จะประกอบอาชีพ

สรุป

ระบบดูแลนักเรียนโรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม ดำเนินการตาม 5 ขั้นตอน คือ

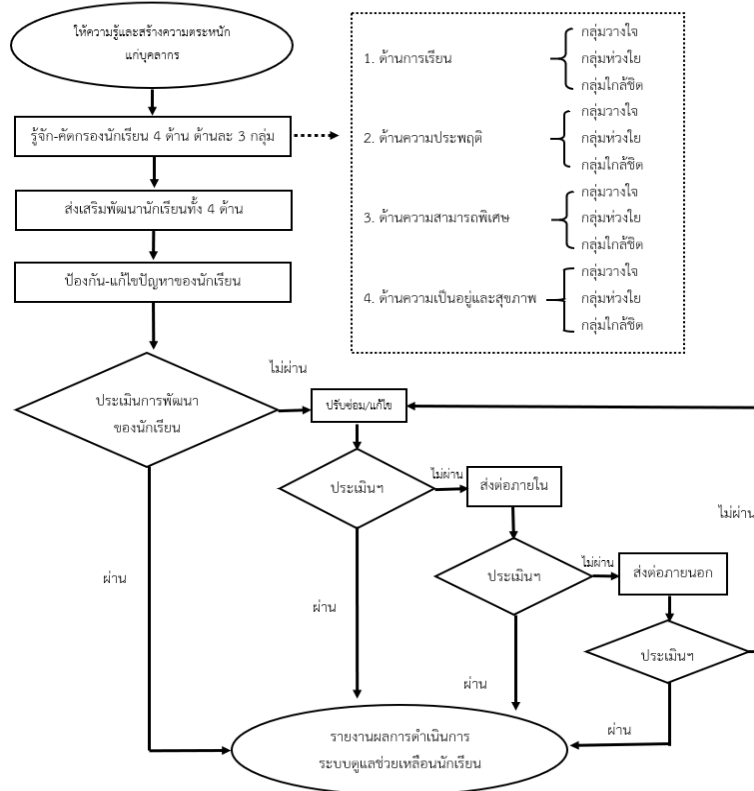
ขั้นตอนที่ 1 การให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากร ขั้นตอนที่ 2 การรู้จักนักเรียนและคัดกรองนักเรียนรายบุคคล ขั้นตอนที่ 3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน ขั้นตอนที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และขั้นตอนที่ 5 การส่งต่อนักเรียน ซึ่งวิธีการดำเนินการและเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการของแต่ละขั้นตอนนี้เป็นวิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ครู และบุคลากรทุกคนสามารถทำความเข้าใจกับระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เป็นแบบฉบับของตนเองและสามารถนำไปดำเนินการได้ง่าย พร้อมทั้งเกิดผลสำเร็จขึ้นกับตัวของนักเรียนและโรงเรียนเชิงประจักษ์ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ได้แก่

- 1) โรงเรียนได้รับรางวัลพระราชทาน
- 2) นักเรียนได้รับรางวัลพระราชทาน
- 3) นักเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศ การแข่งขันวอลเลย์บอลชายหาด กีฬานักเรียนองค์กรปกครองท้องถิ่น
- 4) ได้รับรางวัลรองแชมป์ฤดูฝน การแข่งขันวงดนตรีลูกทุ่งชิงช้าสวรรค์คอนเทสต์

- 5) ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดขับร้องเพลงลูกทุ่งประกอบแดนเซอร์ งานมหกรรมการจัดการศึกษา นักเรียนสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น
- 6) ได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขันมาลัย บายศรี งานมหกรรมการจัดการศึกษานักเรียนสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น
- 7) โรงเรียนได้รับการประกาศรับรองเป็น โรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น
- 8) โรงเรียนต้นแบบด้านระบบการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน
- 9) สถานศึกษาดีเด่น ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
- 10) โรงเรียนได้รับการรับรองการประกันคุณภาพภายนอก (พ.ศ.2564-2568) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการในการดำเนินงานระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- ธีรพนธ์ คงนาวัง. (2549). รายงานการประเมินโครงการพัฒนาระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม. ผลงานทางวิชาการประกอบการนำเสนอขอกำหนดให้ข้าราชการดำรงตำแหน่งในสายบริหารในสถานศึกษาได้รับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น. ชัยภูมิ: โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม.
- ฝ่ายกิจการนักเรียน โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม. (2565). รายการวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) งานระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้าน. ชัยภูมิ: โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). การดำเนินระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- _____. (2559). การพัฒนาระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.